

detaylı bir şekilde anlatmıştır; turizmin gelişimini zaman, yaygın konular, platformlar, paradigmalar kriterleri ile detaylı bir şekilde anlatmıştır. Bunun yanında nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin araştırmalarımızı kolaylaştırdığından, yapılan araştırmaların somut bir karşılığı olması gerektiğinden bahsetmiştir. Yaptığımız araştırmalar ile gerçekten bir fark yaratabiliyor muyuz buna odaklanmamız gerektiğinin altını çizmiştir. Yapılan araştırmaların %90 yerel düzeyde yapıldığını ve bu durumun gelecekte bir nebze olsun değişebileceğini ifade etmiştir.

Online derslerin 17. haftasında ise “*Sosyal Bilimlerin Geleceği*” 26 Ocak 2021 tarihinde Prof. Dr. Ali Osman Gündoğan, Prof. Dr. Abbas Turnuklu, Prof. Dr. Kemal Yakut, Prof. Dr. Serpil Aygün Cengiz tarafından Prof. Dr. Asker Kartarı moderatörlüğünde tartışılmıştır. Ali Osman Gündoğan, sosyal bilimlerin sınırlarının net bir şekilde çizilemediği gibi alt dallarının da belirsiz olduğundan bahsetmiştir, sosyal bilimlerin kapsamının, alt dallarının ve yöntemlerinin kesin bir şekilde çizilmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bunun yanında doğa bilimlerinde kurumsallaşma sağlanabilmişken sosyal bilimlerde bunun aksinin olduğunu, doğa bilimlerinin temel gayesinin olayları neden-sonuç ilişkisi içinde açıklamakken sosyal bilimlerin temel gayesinin yorumsayarak

anlamak olduğunu ifade etmiştir. Abbas Turnuklu ise sorunun sosyal bilimde değil sosyal bilimcilerde olduğunu, sosyal bilimcilerin reel yaşamla buluşması gerektiğinin altını çizmiştir. Sosyal bilimcilerin alana inmediğini, toplum sorunlarıyla ilgilenmediklerini ifade etmiştir. Kemal Yakut ise tarihin iktidar ve siyasi erkle doğrudan ilişkili olduğunu, tarihin iktidarların elinde bir aparat olarak kullanıldığını ifade etmiştir. Bu sebeple gerek Türkiye’de gerekse Avrupa’da tarihçilerin objektif davranmadığını belirtmiştir. Tarih eğitiminin demokratikleştirilmesi gerektiğinin, devlet ve iktidarın elini tarihten çekmesi gerektiğinin üzerinde durmuştur. Serpil Aygün Cengiz, çözümün yeni bilim anlayışını benimsemekte olduğunu ifade etmiş, yazılan tezlerin, alınan unvanların bizi olgunlaştırmadığını, daha kolay bir yaşam sağlamadığının altını çizmiştir. Mutlak doğruya yer veren; ancak kendini duygulardan soyutlayan pozitivistin gerekli olmadığını, halk bilimin gerekli olduğunu, oto-etnografinin kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Havva ÇIVGIN, Yüksek lisans öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Gölbaşı/ANKARA

E-posta: havvacivgin48@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6102-532X

Müzelerin Geleceği: İyileşme ve Yeniden Düşleme

Seda SÖKMEN

Anadolu Üniversitesi
Turizm Fakültesi

Uluslararası Müze Günü, toplumun gelişiminde müzelerin rolünü vurgulamak ve bu konuda halkın farkındalığını artırmak amacıyla, her yıl 18 Mayıs’ta düzenlenen uluslararası bir etkinliktir. Uluslararası Müzeler Konseyi (*International Council of Museums - ICOM*) tarafından 1977 yılında ilan edilmiştir. Bu önemli gün kapsamında yapılması planlanan etkinlikler, isteğe bağlı olarak tek günde, tek hafta sonunda veya bir hafta süresince gerçekleştirilebilmektedir. ICOM’un belirlediği ana tema etrafında kutlanan Uluslararası Mü-

zeler Günü’nün bu yılki teması, *Müzelerin Geleceği: İyileşme ve Yeniden Düşleme*’dir. Uluslararası Müzeler Günü ülkemizde bu yıl, ICOM Türkiye Milli Komitesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (KVMGM) ile Müzeciler Derneği ortaklığında, 18-21 Mayıs 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen webinarlar ile kutlandı. Dört gün boyunca 19:00 – 20:30 saatleri arasında Zoom programı üzerinden gerçekleştirilen etkinlik, eş zamanlı olarak Müzeciler Derneği’nin youtube kanalında da canlı olarak yayınlandı.

Etkinliğin ilk günü olan 18 Mayıs 2021’de program, KVMGM Müzeler Dairesi Başkanı Bülent Gönültaş’ın açılış konuşmasıyla başladı. Rahmi M. Koç Müzesi Müdürü, Mine Sofuoğlu moderatörlüğünde gerçekleşen webinarında, beş müze profesyonelinin konuşmalarına yer verildi. İlk konuşmacı, 2020 Avrupa Yılın Müzesi ödülünü alan Troya Müzesi Müdürü Rıdvan Gölçük idi ve “Çağdaş Dünyada Müzeler Neyi Başarabilir? Troya Müzesi” başlıklı bir konuşma gerçekleştirdi. Troya Müzesi’nin yaklaşık 3000 yıllık geçmişini özetleyen konuşmasında, müzede geliştirdikleri yeni söylemden bahsederek izleyicilere Troya hakkında yeni içgörüler sağladı. Çanakkale’nin Tevfikiye Köyü’ndeki müzenin kırsal kalkınma için öneminden, tersine (kentten köye) göçü teşvikinden ve Troya kimliğinin uluslararası alanda sunumuna sağladığı katkıdan bahsetti. Özel Doğançay Müzesi’nin Müze Sorumlusu Maide Kasapoğlu’nun konuşmasıyla devam eden programda Kasapoğlu, “Müzeler ve Çevre” konusunu ele aldı. Sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkışı ve gelişimine ilişkin açıklamalarla başlayan konuşmasında, müzelerde sürdürülebilirliğin ilkelerinden bahsederek dünyadan ve ülkemizden yeşil müze örnekleri sundu. Geri dönüşüm, enerji tüketimi, atıklar, doğal ürünlerin kullanımı, müze eğitimi gibi önemli konuların, müzelerde sürdürülebilirliği sağlamadaki önemini vurguladı. Üçüncü konuşmacı olarak Kurumsal Tasarım, Strateji ve Yönetim Danışmanı Uğur Değirmencioğlu, “Müzenin Kurumsal Tasarımı ve Enstitü Müze Yaklaşımı” hakkında gerçekleştirdiği konuşmasıyla, müzeciliğe başka bir perspektiften bakarak kendi ifadesiyle hem geleceğin müzeleri için hem de müzelerin geleceği için önemli konuları işaret etti. Müzelerin enstitü gibi faaliyet göstermesi gerektiğini savunan Değirmencioğlu, böylece müzelerin bilgi üreten, öğrenen ve öğretiren, bilgiyi paylaşan ve aynı zamanda geliştiren rollerini öncelemeyi önerdi. Müzelerin tasarımında konsept, amaç, faaliyet adımları, risk analizi gibi konuların sürecin en başından dikkate alınması gerektiğini belirtti. İlk günün etkinlik programı, Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı 10 müzeyi kapsayan bir müze kompleksi niteliğindeki Bursa Müze’nin Müzeler Koordinatörü Dilek Yıldız Karakaş’ın konuşmasıyla devam et-

ti. Karakaş “Bursa Müze’de Dijital Dönüşüm” konulu konuşmasında, pandeminin Bursa Müze için dönüm noktası oluşturmasındaki en büyük etkenin, somut olmayan kültürel mirasın aktarımında yaşanan zorluk olduğunu belirtti. Dijital envanterlerin oluşturulmasıyla başlayan süreçte sanal müze gezileri, dijital oyunlar, sanal olarak gerçekleştirilen yaratıcı drama etkinlikleri, bilgi yarışmaları, paneller, sempozyumlar aracılığıyla Bursa Müze’nin dijitalliğe adapte oluşunu örnekleriyle sundu. Son konuşmacı Özel Hacettepe Sanat Müzesi Müdürü Dr. Dilek Karaaziz Şener idi ve konuşmasında “Üniversite Müzelerini Dijital Erişim Kaynakları ile Yeniden Düşünmek” konusunu irdeledi. Üniversite müzelerinin tarihi gelişimi ile başlayan konuşmasında, üniversite müzelerinin rollerine değindi, ardından Özel Hacettepe Sanat Müzesi’nin kuruluşundan ve koleksiyonundan bahsetti.

Uluslararası Müzeler Günü kapsamında gerçekleştirilen webinarların ikinci gününde, Konya Müzesi Müdürü Ömer Faruk Türkan, moderatör rolündeydi. Beş müze profesyonelinin biri, yaşadığı teknik problem nedeniyle konuşmasını gerçekleştiremedi. Program Alanya Müzesi Müdürü Seher Türkmen’in “Müzeler Günü- Dünü-Bugünü-Yarını” hakkındaki dikkat çekici konuşmasıyla başladı. Türkmen konuşmasına, geçtiğimiz 10 yılda ICOM’un belirlediği temaları aktararak başladı ve Alanya Müzesi’nin 18 - 24 Mayıs 1982 yılında gerçekleştirdiği ilk kutlama programını arşiv belgeleriyle sundu. Söz konusu belgeler, KVMGM’nün (eski adıyla Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nün) müzeye gönderdiği kutlama yönergesi, kutlamayla ilgili program ve kutlamanın faaliyet raporuna ilişkindi. Özel Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi Müdürü Nazan Gezer, programa “Müzelerin Toplumsal/ Sosyal Rolü ve Sürdürülebilirlik” hakkında hazırladığı konuşmasıyla katıldı. Müzelerin ortak hedeflerinden bahsederek Özel Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi’nin açıldığı günden itibaren bu hedefleri takip eden sergiler ve etkinlikler hazırladığını belirtti. Böylece farklı ziyaretçi gruplarının müzeyle etkileşim kurduklarını ve müzeye ilişkin bir aidiyet geliştirdiklerini vurguladı. Özellikle de müzenin sosyo-ekonomik açıdan geri kalmış bir bölgede konumlanması sebebiyle

müze çevresindeki paydaşlarla yakın ilişki içinde olmaya gayret ettiklerini aktardı. Bir sonraki konuşmacı İstanbul Üniversitesi, Müze Yönetimi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fethiye Erbay, “İklim Değişikliğinin Etkisinde; Müzelerin Sürdürülebilirliği” konusunu gündeme getirdi. İklim değişikliğinin müzelerin sürdürülebilirliğinde önemli bir unsur olduğuna dikkat çeken konuşmasında, bu unsurun müzeleri hem çevresel ve toplumsal bakımdan hem de fiziki mekân açısından etkileyeceğini ifade etti. Gelecek yıllarda iklim krizinin neden olacağı iklim göçleri ile işgücünün azalacağını ve bu zincirleme etkinin de nihayetinde müze sistemine zarar vereceğini belirtti. Açık hava müzelerinin risk altında olduğunu sözlerine ekleyen Erbay, geleceğe dönük önerileriyle konuşmasını sonlandırdı. İkinci günün son konuşmacısı, Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği Başkanı Canan Cürgen idi ve “Müzelerin Toplumsal/Sosyal Rolü ve Sürdürülebilirlik” konusunu ele aldı. Kültür olgusundan bahsederek başladığı konuşmasında, müze koleksiyonlarının kültürün taşıyıcısı olduğunu, koleksiyonlarla beraber mimari yapının ve müze uzmanlarının da sürdürülebilirliği sağlayan önemli unsurlar olduğunu aktardı. Müzelerin buldukları çevreyi etkilediği gibi aynı zamanda bu çevreden de etkilendiğini hatırlatarak, hem müze - çevre ilişkisinde sürdürülebilirlik kavramının önemine hem de sürdürülebilir kalkınmanın amaçlarıyla uyumlu müze etkinliklerinin gerekliliğine dikkat çekti.

Gaziantep Müzesi Müdürü Özgür Çomak moderatörlüğünde gerçekleşen üçüncü webinar da, yine beş müze profesyoneli konuşmalarıyla Uluslararası Müze Günü kutlama programına katkı sağladı. Aydın Müzesi Müdürü Abdülbari Yıldız, “Müzelerin Toplumsal/Sosyal Rolü ve Sürdürülebilirlik” ile ilgili konuşmasının başında, müzelerin işlevlerine değindi. Özellikle öğrenme işlevini öne çıkaran Yıldırım, ardından Aydın Müzesi’nin toplumsal/sosyal rolünü, müze uygulamalarından örneklerle aktardı. Özel Yapı Kredi Müzesi Müdürü Nihat Tekdemir’in “Müzelerde Dijital Dönüşüm/Djitalleşme/Teknoloji” konulu sunumuyla devam eden programda Tekdemir, izleyicilerle Özel Yapı Kredi Müzesi’nin dijital dönüşüm serüvenini paylaştı. Bu kapsamda öncelikle koleksiyon ve ziyaretçi yönetimin-

den, sergi projelerinden, kültürel ve sanatsal etkinliklerden, arkeoloji ve kültür yayıncılığından bahsetti. Koleksiyonların dijital ortama aktarılma sürecine ve teşhir yenilemede kullandıkları dijital render (görselleştirme) uygulamalarına ilişkin detaylı bilgiler vererek dijital tabanlı müze uygulamalarını, matterport teknolojisinin kullanıldığı etkileyici bir sanal gezi yardımıyla örneklemiştir. Yine dijital müze uygulamaları ile dikkat çeken başka bir müze Galata Mevlevihanesi Müzesi idi ve müze müdürü Dr. Murat Bozcu program kapsamında, “Galata Kulesi Müzesi Özelinde Yeni Müzecilik Uygulamaları” başlıklı bir konuşma gerçekleştirdi. Bozcu, Galata Kulesi’nin 1348 yılından günümüze tarihi gelişimini aktararak başladığı konuşmasını, sekiz katlı kulenin her bir katını tanıtarak sürdürdü. Özellikle yedinci katta yer alan ve dijital araçlarla desteklenen İstanbul maketiyle ikinci katta yer alan ve ziyaretçilere Hezârfen Ahmed Çelebi efsanesini hatırlatan uçuş simülasyonu, yeni müzecilik uygulamalarının öne çıkan örnekleriydi. Özel İllüzyon Müzesi Müdürü Cihan Kılınçkaya, “Müzeler ve Djitalleşme” ile ilgili konuşmasında, eserlerin dijital gösterimlerinin müzeler için bir ihtiyaç haline geldiğini belirterek önceki konuşmacıların görüşlerini destekledi. İyi tasarlanan dijital araçların müzeler için fayda ve önemini vurgulayan konuşmasında, sanatta güncel bir dönüşümü ifade eden NFT (Non-Fungible Token) sertifikasına da değindi ve yeni kuşakların müzelerden beklentilerini karşılamak gerektiğini belirtti. Programın son konuşmacısı, İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi Müdürü Dr. Ayşe Füzuran Caman idi ve “Müzelerin Toplumsal/Sosyal Rolü ve Sürdürülebilirlik” ile ilgili önemli bilgiler aktardı. Yeni müzeolojinin anlamı ve kapsamı üzerinde duran Caman, müze için evrensel tasarım ilkelerinden bahsetti ve müzecilik alanında özdeğerlendirme çalışmalarına duyulan gereksinimi vurguladı.

Etkinliğin son günü olan 21 Mayıs 2021’de, Kocaeli Müzesi Müdürü Serkan Gedük programın moderatörüyüdü. Program, Özel Bursa Fetih Müzesi, Müze Sorumlusu Dr. Emek Yılmaz’ın “Başarı ve Zorluklarıyla Panorama 1326 Bursa Fetih Müzesi’nde Dijital Dönüşüm” hakkındaki konuşmasıyla başladı. Özel Bursa Fetih Müzesi’nin Türk Standartları Enstitüsü, Altın Kalite Ödü-

lü alan yeşil bir bina olduğunu belirten Yılmaz, "Museums for Future" gibi küresel çevre bilinci akımlarına da dâhil olduklarını aktardı. Ayrıca 2018 yılında kurulan müzenin, pandemiyle birlikte dijital adaptasyon yaşadığını ifade ederek bu kapsamda kullandıkları matterport teknolojilerinden bahsetti. Müzede yer verdikleri dijital müze uygulamalarından örnekler sunarak konuşmasını sonlandırdı. Ardından Efes Müzesi Müdürü Cengiz Topal, "Müzelerde Yeni Yaklaşımlar: Kültür Turizmi ve Müze İlişkisi" hakkında görüşlerini dile getirdi ve müze profesyonellerinin dijital kullanımında hassas bir denge gözetmesi gerektiğini belirtti. Arkeoloji müzelerinde dijital teknolojilerin sergilenen eserleri gölgede bırakmaması gerektiğini savunan Topal, müzelerin yerinde deneyimlenmesinin eşsizliğini vurguladı. Üçüncü konuşmacı Müze Kumbaram Sergi Sorumlusu ve Yürütücüsü, Ali Armağan Daloğlu idi ve "Müze Kumbaram, Kumbaramdaki Oyuncaklar Oyun Bahçemde - Hibrit Etkinlik" hakkında konuştu. Mimar ve Müze Eğitimcisi olan Daloğlu, serginin kuruluş öyküsüne değindi ve sergi içeriğinde yer alan temaları açıkladı. Sağlık, Eğlence ve Müzik, Taşıtlar, Robotlar, Bebekler, Hayvanlar vb. temalarla tasniflediği kumbara koleksiyonunun, hem matterport teknolojisinin kullanıldığı www.oyuncak.museum adresi üzerinden dijital platformda hem de Çankaya Belediyesi'nin desteği ile Zülfi Livaneli Kültür Merkezi'nde sergilendiğini belirterek söz konusu hibrit sergilemeyi izleyicilere tanıttı. Bir sonraki konuşmacı olan Van Müzesi Müdürü Erol Uslu, "Müzelerin Toplumsal/Sosyal Rolü ve Sürdürülebilirlik" ile ilgili konuşmasında toplumun ortak hafızası için toplum

– müze ilişkisinin önemi ve gerekliliği üzerinde durdu. Geleceğin müzelerinde daha çok disiplinlerarası işbirliğinin olacağını iddia eden Uslu, bu bağlamda müzelerin, arkeoloji, antropoloji, kent tarihi, sanat tarihi, eğitim, sosyoloji gibi farklı bilim dalları için kaynaklar sunan eşsiz bir araştırma merkezi olduğunu aktardı. Son konuşmacı olarak Levent Tökün ise programdaki diğer müze profesyonellerinden farklı olarak ICOM Türkiye kurumsal üyesi değil öğrenci üyesiydi. Eser iadeleri konusunda bilim uzmanı olan Tökün, "Yasa Dışı Eser Ticareti ile Mücadelede Müzelerin Rolü" konusunda gerçekleştirdiği sunumunda, arkeolojik eser bakımından kaynak ülke ve hedef ülke arasındaki ayrımı aktardı. Bir uçta eserlerin yer değiştirmesiyle ilgili anlaşmaları, akademik çalışmaları ve ICOM Etik Kurallar Listesini hiçe sayan yasa dışı eser ticareti yer alırken diğer uçta karşı çalışmalar ve işbirliği ile gerçekleşen eser iadesi örneklerinin bulunduğunu belirtti. Müzelerin eserlerin alıcısı veya aracısı olarak rolleri düşünüldüğünde, bu bilgilerin ne derece kıymetli olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'de uzun yıllar önce kutlanmaya başlanan Uluslararası Müze Günü, bu yıl dijital ortamda düzenlendi ve başarıyla gerçekleştirildi. Dört günlük program boyunca farklı perspektiflerden pek çok bilginin aktarıldığı bu verimli etkinlik, müze ziyaretçileri ile müzelerde tekrar buluşma temennisiyle sona erdi.

Seda SÖKMEN, Araş. Gör., Anadolu Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Yunus Emre Kampüsü, 26470 Eskişehir

E-posta: sedasokmen@anadolu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3793-9145